

М. Г. Кузюк,

аспірант кафедри національної економіки та публічного управління,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8317-4353>

Н. О. Васюк,

д. держ. упр., доцент, професор кафедри національної економіки та публічного управління,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8493-6644>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.6.338

РОЗВИТОК НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОХОРОНИ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

М. Kuziuk,

PhD student of the Department of National Economy and Public Administration,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

N. Vasiuk,

Doctor of Public Administration, Associate Professor, Professor of the Department of National Economy
and Public Administration, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

DEVELOPMENT OF THE REGULATORY AND LEGAL MECHANISM FOR THE IMPLEMENTATION OF PUBLIC POLICY IN THE FIELD OF MENTAL HEALTH CARE IN UKRAINE

У статті досліджено актуальні питання щодо обґрунтування нормативно-правового механізму реалізації державної політики у сфері охорони ментального здоров'я в Україні та виокремлено власну періодизацію становлення нормативно-правового забезпечення реалізації державної політики у досліджуваній сфері на історичних методах дослідження та правовому підході.

Основну увагу приділено нормативно-правовому забезпеченню реалізації державної політики у сфері охорони ментального здоров'я населення в контексті її реформування. Встановлено, що на сьогодні сформована та системно узгоджена багаторівнева правова основа реалізації державної політики щодо охорони ментального здоров'я.

Визначено, що нормативно-правові акти, зокрема соціально-реабілітаційні, деталізують окремі напрями реалізації державної політики у сфері охорони ментального здоров'я, визначаючи при цьому особливості надання психіатричної допомоги, соціальної підтримки та супроводу особам, що її потребують, та реабілітаційних послуг особам з психосоціальними порушеннями. Законодавство у сфері забезпечення військовослужбовців та інших осіб психосоціальною допомогою встановлює спеціальні правові гарантії для окремих категорій осіб, які зазнали впливу психотравмуючих факторів.

Встановлено, що чинне законодавство у сфері охорони психічного здоров'я виконує системоутворюючу роль, а також формує та інтегрує комплексний механізм реалізації державної політики у сфері охорони ментального здоров'я, здійснюючи взаємозв'язки між правозахисними, медичними, соціальними та реабілітаційними механізмами в єдину модель регулювання.

Проведений аналіз нормативно-правового забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони ментального здоров'я в контексті трансформаційних процесів у сфері охорони здоров'я, який сформовано на історичних методах дослідження та правовому підході, дозволив виокремити власну періодизацію становлення нормативно-правового забезпечення реалізації державної політики у досліджуваній сфері за критеріями змісту державної політики у сфері охорони здоров'я, трансформаційних змін та формування основної моделі охорони ментального (психічного) здоров'я в Україні, починаючи з моменту проголошення її незалежності у 1991 році.

The article examines current issues related to substantiating the regulatory and legal mechanism for the implementation of state policy in the field of mental health care in Ukraine and proposes an original periodization of the development of regulatory and legal support for the implementation of state policy in the studied area, based on historical research methods and a legal approach.

The primary focus is placed on the regulatory and legal framework ensuring the implementation of state policy in the field of public mental health care in the context of its reform. It has been established that, at present, a structured and systemically coordinated multi-level legal framework for the implementation of state policy in the field of mental health protection has been formed.

It is determined that regulatory and legal acts, particularly those concerning social and rehabilitation support, specify individual directions of state policy implementation in the field of mental health care, defining the peculiarities of providing psychiatric care, social support and assistance to persons in need, as well as rehabilitation services for individuals with psychosocial disorders. Legislation governing the provision of psychosocial assistance to military personnel and other affected persons establishes special legal guarantees for specific categories of individuals exposed to psychotraumatic factors.

It has been established that the current legislation in the field of mental health care performs a system-forming function and develops as well as integrates a comprehensive mechanism for implementing state policy in the field of mental health protection by ensuring the interconnection of human rights, medical, social, and rehabilitation mechanisms within a unified regulatory model.

The conducted analysis of the regulatory and legal support for the implementation of state policy in the field of mental health care in the context of transformational processes in the healthcare system, based on historical research methods and a legal approach, made it possible to propose an original periodization of the development of regulatory and legal support for the implementation of state policy in the studied field. This periodization is grounded in the criteria of the content of state health policy, transformational changes, and the formation of the dominant model of mental (psychiatric) health care in Ukraine since the proclamation of independence in 1991.

Ключові слова: державна політика, сфера охорони здоров'я, трансформація сфери охорони здоров'я, охорона ментального здоров'я, охорона психічного здоров'я, нормативно-правові механізми, правозахисний механізм, медичний механізм, соціальний механізм, реабілітаційний механізм, нормативно-правове забезпечення, реабілітаційна допомога, соціально-реабілітаційне забезпечення військовослужбовців психосоціальною допомогою.

Key words: public policy, healthcare sector; transformation of the healthcare sector; mental health care; mental health protection; regulatory and legal mechanisms; human rights protection mechanism; medical mechanism; social mechanism; rehabilitation mechanism; regulatory and legal support; rehabilitation care; social and rehabilitation support for military personnel with psychosocial assistance.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На сьогодні першочерговим пріоритетом є проблеми психічного здоров'я, які потребують значних ресурсів. При цьому, ці проблеми ще до початку повномасштабного російського вторгнення за оцінками експертів визначені як прихований виклик. У зв'язку з цим, під час формування політик на всіх рівнях та в усіх сферах життєдіяльності необхідним є координація зусиль та врахування питань психічного здоров'я населення [1].

Важливою складовою медичної реформи є трансформація системи охорони психічного здоров'я, а також соціальна інтеграція людей з психічними захворюваннями [2]. При цьому основну увагу необхідно приділити саме нормативно-правовому забезпеченню реалізації державної політики у сфері охорони мен-

тального здоров'я населення в контексті її реформування.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Актуальним питанням дослідження механізмів реалізації державної політики у сфері охорони ментального здоров'я присвячено праці таких вітчизняних науковців як О. Белов, А. Васильєв, С. Гаркавий, О. Івахно, Т. Куліш, В. Панок, Н. Польша, І. Хоменко та ін., які зокрема досліджують реформування системи охорони ментального здоров'я в контексті громадського здоров'я; ментальне здоров'я розглядають як елемент запобігання злочинності, а також висвітлюють актуальні питання захисту ментального здоров'я в умовах воєнного стану та інші питання.

МЕТА СТАТТІ

Дослідити актуальні питання щодо обґрунтування нормативно-правового механізму реалізації державної політики у сфері охорони ментального здоров'я в Україні та виокремити власну періодизацію становлення нормативно-правового забезпечення реалізації державної політики у досліджуваній сфері на історичних методах дослідження та правовому підході.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

В Україні за роки незалежності було проведено деякі позитивні зміни у сфері охорони ментального здоров'я, зокрема у 2000 році було прийнято Закон України "Про психіатричну допомогу" [3], а також, як визначають експерти, сформовано асоціації фахівців, розроблені та впроваджені протоколи надання допомоги при окремих поведінкових розладах та психічних захворювань, здійснено окремі просвітницькі заходи, впроваджено освітні проекти у методах психотерапії, здійснено заходи щодо розвитку міжнародної співпраці [4].

В зв'язку з визначенням євроінтеграційним вектором України, виникає необхідність проаналізувати нормативно-правові аспекти формування національного законодавства, що регулює питання охорони ментального здоров'я населення.

Важливою подією як для світової медичної спільноти, так і для України, яка взяла на себе ключові зобов'язання у сфері охорони ментального здоров'я, стало прийняття у 2005 році "Європейської декларації з охорони психічного здоров'я: проблеми та шляхи їх вирішення" та "Європейського плану дій з охорони психічного здоров'я: проблеми та шляхи їх вирішення" у Гельсінкі (Фінляндія) на Міжнародній конференції Всесвітньої організації охорони здоров'я. Таким чином, реформування системи охорони здоров'я, направлене зокрема на інтеграцію у суспільство осіб з порушеннями психічного здоров'я стало для України основним пріоритетом у досліджуваній сфері [2].

В контексті вищенаведеного слід зазначити, що міжнародним законодавством про права людини визначено забезпечення ліквідації будь-яких форм дискримінації, недопущення соціальних нерівностей, забезпечення участі та солідарності, а також сприяння сталому розвитку, що є основою Глобальних Цілей Сталого Розвитку, зокрема однією з базових цілей до 2030 року є забезпечення здорового способу життя та добробуту, що передбачає підтримку й психічного здоров'я [5]. При цьому

му, як вагома основа змін щодо правового регулювання в контексті примусового утримання та лікування у сфері психічного здоров'я є Конвенція про права осіб з інвалідністю (Convention on the Rights of Persons with Disabilities), яка наголошує, що психосоціальні порушення не можуть бути підставою для позбавлення волі [6].

На сьогодні основним нормативно-правовим актом, що регулює питання реалізації державної політики у сфері охорони ментального здоров'я є Закон України "Про систему охорони психічного здоров'я в Україні" 2025 року, який визначає, що законодавство у сфері охорони психічного здоров'я складається з Конституції України, законів України "Основи законодавства України про охорону здоров'я", "Про психіатричну допомогу", "Про соціальні послуги", "Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні", "Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я", "Про систему громадського здоров'я", "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" та інших нормативних актів, що прийняті відповідно до чинного законодавства [7].

Отже, можна відмітити, що на сьогодні сформована та системно узгоджена багаторівнева правова основа реалізації державної політики щодо охорони ментального здоров'я.

В контексті предмету нашого дослідження слід звернути увагу на Закон України "Про систему громадського здоров'я", який визначає стратегічні засади державної політики у сфері громадського здоров'я і, який встановлює пріоритети у сфері профілактики захворювань, моніторингу стану здоров'я населення, управління ризиками, а також інтеграції медичних та соціальних заходів. Цей закон передбачає створення ефективних механізмів взаємодії центральних і місцевих органів влади, забезпечує системний підхід до охорони здоров'я та підвищує ефективність використання ресурсів. Зокрема передбачені повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері громадського здоров'я та охорони ментального здоров'я в частині затвердження порядку, стандартів та критеріїв якості надання послуг у сфері психічного здоров'я; здійснення моніторингу заходів щодо психічного здоров'я населення у регіоні, який здійснюють Центри контролю та профілактики хвороб у межах області, міст Києва та Севастополя, Автономної Республіки Крим (на рівні регіону); а також передбачені заходи здійснення епідеміологічного нагляду в т.ч. за такими напрямками як соціальне та психічне здоров'я [8]. Отже, можна відмітити, що даний закон акцентує увагу на міжсекторальній взаємодії та профілактичних заходах у сфері охорони ментального здоров'я.

Протягом багатьох років в Україні сфера психічного здоров'я перебувала в стані формування [9], зокрема в правовому полі. Так, законом України "Про психіатричну допомогу" (2000) визначено презумпцію психічного здоров'я; сформовано принципи надання психіатричної допомоги зокрема законності, гуманності, додержання прав людини і громадянина, добровільності, доступності та відповідно до сучасного рівня наукових знань, необхідності й достатності заходів лікування, медичної, психологічної та соціальної реабілітації, надання освітніх, соціальних послуг; визначено права осіб, які отримують психіатричну допомогу та інші положення [3].

У 2006 році було оприлюднено на громадське обговорення проєкт Концепції Державної цільової комплексної Програми розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на 2006—2010 роки, яка так і не була прийнята. Її метою було зміцнення психічного здоров'я населення, а також здійснення заходів щодо попередження виникнення психічних розладів для забезпечення психічного благополуччя населення, що сприятиме суспільному спокою, стабільності, продуктивності праці та економічному зростанню суспільства [10].

У 2010 році було розроблено та винесено на громадське обговорення проєкт Державної програми створення єдиної системи надання спеціалізованої психіатричної допомоги на період до 2020 року. При чому, у 2014 році Міжвідомча координаційна рада з питань удосконалення системи надання психіатричної допомоги в Україні подала на обговорення проєкт Концепції Державної Програми розвитку системи охорони психічного здоров'я в Україні до 2020 року [9].

Вагомим напрямом в реалізації державної політики у сфері охорони ментального здоров'я населення стало схвалення розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1018-р Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року, метою якої є створення цілісної, ефективної системи охорони психічного здоров'я, яка функціонує в єдиному міжвідомчому просторі, забезпечує покращення якості життя та дотримання прав і свобод людини [4].

Розпорядженням КМУ на 2021—2023 роки затверджено план заходів з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року, яким передбачалося зокрема привести законодавство України відповідно до з актів міжнародного права з питань прав людини, при врегулюванні питань надання послуг населенню з охорони психічного здоров'я. Також, на 2022 рік було заплановано розробити проєкт Закону України "Про охорону психічного здоров'я", а також й інших нормативно-правових актів [11].

Закон України "Про соціальні послуги" визначає базові організаційно-правові засади надання особам/сім'ям соціальних послуг, які спрямовані як на профілактику складних життєвих обставин, так і на подолання чи зменшенню негативних наслідків від них. При цьому, психічні та поведінкові розлади віднесено законодавством до чинників, які можуть зумовити складні життєві обставини, тобто це такі обставини, котрі здійснюють негативний вплив на стан здоров'я або життя особи, її розвиток, а також функціонування сім'ї, які (обставини) особа чи сім'я не зможе подолати самостійно [12].

Законом України "Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні" до видів реабілітаційних заходів віднесено зокрема психологічні, метою яких є здійснення заходів щодо психокорекції якостей і функцій осіб з інвалідністю, забезпечення їх мотивації до повсякденної діяльності та життя, профілактики негативних психічних станів, навчання прийомів і методів психологічної саморегуляції. При цьому, психологічна реабілітація здійснюється при виникненні психологічних проблем, пов'язаних з інвалідністю особи та ін. [13].

Слід відмітити, що закон України "Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я" визначає поняття "психологічна допомога в реабілітації" як діяльність, що має на меті відно-

вити та підтримати функціонування особи у фізичній, емоційній, інтелектуальній, соціальній та духовній сферах з використанням методів психологічної та психотерапевтичної допомоги у формах психотерапії, психологічного консультування або надання першої психологічної допомоги. При цьому, надання психологічної допомоги в реабілітації належить до компетенцій психологів та/або психотерапевтів, які працюють у складі мультидисциплінарної реабілітаційної команди. Також закон визначає й основні завдання надання психологічної допомоги в роботі мультидисциплінарної реабілітаційної команди [14].

В контексті нашого дослідження слід зазначити, що до складу такої команди, яка сформована як і в реабілітаційних закладах, так і в окремих відділеннях чи підрозділах, що надають реабілітаційну допомогу особам з обмеженнями повсякденного функціонування віком до 18 років та/або особі з психічними розладами, можуть входити лікарі-спеціалісти відповідного профілю, а також, у разі необхідності, інші фахівці [14].

Таким чином проаналізовані вище нормативно-правові акти, зокрема соціально-реабілітаційні, деталізують окремі напрями реалізації державної політики у сфері охорони ментального здоров'я, визначаючи при цьому особливості надання психіатричної допомоги, соціальної підтримки та супроводу особам, що її потребують, та реабілітаційних послуг особам з психосоціальними порушеннями.

В сучасних умовах важливим є, окрім іншого, психологічне забезпечення військовослужбовців, яке проводиться у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, враховуючи потреби як жінок, так і чоловіків [15]. При цьому, під психологічним забезпеченням мається на увазі цілеспрямована діяльність органів військового управління, правоохоронних органів та інших суб'єктів забезпечення, яка має на меті здійснювати психологічний відбір, формування, підтримання і відновлення у військовослужбовців психологічної готовності до виконання функцій та завдань, а також емоційно-вольової стійкості внаслідок негативного впливу психологічних чинників, зменшення психогенних втрат та збереження (зміцнення) психічного здоров'я військовослужбовців [16].

Отже, законодавство у сфері забезпечення військовослужбовців та інших осіб психосоціальною допомогою встановлює спеціальні правові гарантії для окремих категорій осіб, які зазнали впливу психотравмуючих факторів.

У 2024 році затверджено план заходів на 2024—2026 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року, одним із завдань якого є забезпечення сталості державної політики у сфері психічного здоров'я, що передбачало здійснення таких заходів як здійснення аналізу міжнародного та національного законодавства у досліджуваній сфері, а також розроблення та надання пропозицій щодо його удосконалення та недопущення дискримінаційних положень; розроблення законопроєкту щодо удосконалення законодавства у досліджуваній сфері; розроблення національного плану дій щодо покращення якості життя людей з деменцією [17].

Так, у 2025 році було прийнято закон України "Про систему охорони психічного здоров'я в Україні", який визначає організаційно-правові, соціально-економічні засади системи охорони психічного здоров'я в Україні; врегульовує суспільні відносини у досліджуваній сфері. Метою цього закону є формування сучасної, ефективної та зла-

годженої системи, відповідно до європейських норм та стандартів [18], а також забезпечення доступності та якості послуг; дотримання прав людей з психічними розладами та іншими проблемами, які мають відношення до психічного здоров'я; попередження виникнення психічних розладів; недопущення факторів, котрі здійснюють негативний вплив на психічне здоров'я; сприяння досягненню психологічного благополуччя та розвитку людини [7].

Вищевказаний нормативно-правовий акт визначає психічне здоров'я пріоритетом на майбутнє, а взаємопов'язані з ним питання мають бути впроваджені в усі сфери життя. Також документ встановлює повноваження органів публічної влади та взаємозв'язки між органами державної влади, зокрема центральними та місцевими з неурядовими організаціями. З метою здійснення координації послуг у досліджуваній сфері утворено постійно діючий колегіальний орган у сфері управління Кабінету Міністрів України — Національну комісію з питань психічного здоров'я [18].

ВИСНОВКИ

Встановлено, що чинне законодавство у сфері охорони психічного здоров'я виконує системоутворюючу роль, а також формує та інтегрує комплексний механізм реалізації державної політики у сфері охорони ментального здоров'я, здійснюючи взаємозв'язки між правозахисними, медичними, соціальними та реабілітаційними механізмами в єдину модель регулювання.

Проведений аналіз нормативно-правового забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони ментального здоров'я в контексті трансформаційних процесів у сфері охорони здоров'я, який сформовано на історичних методах дослідження та правовому підході, дозволяє нам виокремити власну періодизацію становлення нормативно-правового забезпечення реалізації державної політики у досліджуваній сфері за критеріями змісту державної політики у сфері охорони здоров'я, трансформаційних змін та формування основної моделі охорони ментального (психічного) здоров'я в Україні, починаючи з моменту проголошення її незалежності у 1991 році. Таким чином, можна визначити 5 ключових етапів формування та розвитку нормативно-правового забезпечення державної політики у сфері охорони ментального здоров'я населення України (І етап — 1991—1999 рр.; II етап — 2000—2010 рр.; III етап — 2011-2017 рр.; IV етап — 2018—2021 рр.; V етап — (2022-дотепер).

Література:

1. Про схвалення Стратегії розвитку системи охорони здоров'я на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025—2027 роках: розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2025 р. № 34-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2025-%D1%80#Text> (дата звернення: 09.01.2026).
2. Пінчук І. Я. Спільнотні служби охорони психічного здоров'я — неминуча реальність України. *НейроNews: психоневрологія та нейропсихіатрія*. 2016. № 7(81). URL: <https://neuronews.com.ua/ua/archive/2016/7%2881%29/pages-5-9/spilnotni-sluzhbi-ohoroni-psihichnogo-zdorov-ya-neminucha-realnist-ukrayini#gsc.tab=0> (дата звернення: 29.01.2026).
3. Про психіатричну допомогу: закон України від 22 лютого 2000 року № 1489-III. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text> (дата звернення: 30.01.2026).

gov.ua/laws/show/1489-14#Text (дата звернення: 30.01.2026).

4. Про схвалення Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1018-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1018-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 29.01.2026).

5. Смолій Г. Психічне здоров'я та права людини. *НейроNews: психоневрологія та нейропсихіатрія*. 2023. № 10 (146). С. 5—7. <https://neuronews.com.ua/ua/archive/2023/10%28146%29/pages-5-7/psihične-zdorov-ya-ta-prava-lyudini#gsc.tab=0> (дата звернення: 22.02.2026).

6. Marissabell Skoric, Sandra Fabijanac Gagro. Mental Health Legislation Through History and Challenges in Implementing Article 14 of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities. *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*. 2020. DOI:10.51204/Anali_PFUB_20403A. https://www.researchgate.net/publication/347826741_Mental_Health_Legislation_Through_History_and_Challenges_in_Implementing_Article_14_of_the_Convention_on_the_Rights_of_Persons_with_Disabilities (дата звернення: 22.02.2026).

7. Про систему охорони психічного здоров'я в Україні: закон України від 15 січня 2025 року № 4223-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4223-20#Text> (дата звернення: 29.01.2026).

8. Про систему громадського здоров'я: закон України від 6 вересня 2022 року № 2573-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text> (дата звернення: 05.01.2026).

9. Сувало О. Б. Формування політики в сфері психічного здоров'я в Україні: нормативно-правові аспекти. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2024. № 4. <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/3481/3515> (дата звернення: 22.02.2026).

10. Концепція Державної цільової комплексної Програми розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на 2006—2010 роки: проект — громадське обговорення. Портал Health-ua.com. Видавничий Дім "Здоров'я України". 2006. <https://health-ua.com/article/18013-kontseptciya-derzhavno-tclove-kompleksno-programi-rozvitku-ohoroni-psihichnog> (дата звернення: 22.02.2026).

11. Про затвердження плану заходів на 2021—2023 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 жовтня 2021 р. № 1215-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1215-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 22.02.2026).

12. Про соціальні послуги: закон України від 17 січня 2019 року № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення: 30.01.2026).

13. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: закон України від 6 жовтня 2005 року № 2961-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> (дата звернення: 22.02.2026).

14. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я: закон України від 3 грудня 2020 року № 1053-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> (дата звернення: 22.02.2026).

15. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: закон України від 20 грудня 1991 року № 2011-XII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (дата звернення: 22.02.2026).

16. Про затвердження Порядку речового, медичного, психологічного та соціального забезпечення військовослужбовців з урахуванням потреб жінок і чоловіків: постанова Кабінету Міністрів України від 29 жовтня 2024 р. № 1234. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1234-2024-%D0%BF#n9> (дата звернення: 22.02.2026).

17. Про затвердження плану заходів на 2024—2026 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 червня 2024 р. № 572-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/572-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 22.02.2026).

18. Психологів та психотерапевтів в Україні сертифікуватимуть — ухвалено закон про систему охорони психічного здоров'я. Міністерство охорони здоров'я України. Урядовий портал. 2025. <https://www.kmu.gov.ua/news/psykholohiv-ta-psykhoterapevtiv-v-ukraini-sertyfikuvatymut-ukhvaleno-zakon-pro-systemu-okhorony-psykhichnoho-zdorovia> (дата звернення: 15.02.2026).

References:

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), Resolution "On approval of the Strategy for the development of agriculture and rural areas in Ukraine until 2030 and the operational action plan for its implementation in 2025—2027", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2025-%D1%80#Text> (Accessed 09.01.2026).

2. Pinchuk, I. Ya. (2016), "Community Mental Health Services — An Inevitable Reality in Ukraine", *NejroNews: psykhonevrolohiia ta nejropsykhiatriia*, vol. 7(81), available at: <https://neuronews.com.ua/ua/archive/2016/7%2881%29/pages-5-9/spilnotni-sluzhbi-okhoroni-psiichnogo-zdorov-ya-neminucha-realnist-ukrayini#gsc.tab=0> (Accessed 29.01.2026).

3. Verkhovna Rada of Ukraine (2000), The Law of Ukraine "About Psychiatric Care", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text> (Accessed 30.01.2026).

4. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), Order "On the approval of the Concept for the Development of Mental Health Care in Ukraine for the period up to 2030", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1018-2017-%D1%80#Text> (Accessed 29.01.2026).

5. Smolij, H. (2023), "Mental health and human rights", *NejroNews: psykhonevrolohiia ta nejropsykhiatriia*, vol. 10 (146), pp. 5—7, available at: <https://neuronews.com.ua/ua/archive/2023/10%28146%29/pages-5-7/psiichne-zdorov-ya-ta-prava-lyudini#gsc.tab=0> (Accessed 22.02.2026).

6. Skoric, M. and Gagro, S. F. (2020), "Mental Health Legislation Through History and Challenges in Implementing Article 14 of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities", *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, available at: https://www.researchgate.net/publication/347826741_Mental_Health_Legislation_Through_History_and_Challenges_in_Implementing_Article_14_of_the_Convention_on_the_Rights_of_Persons_with_Disabilities (Accessed 22.02.2026). DOI:10.51204/Anali_PFUB_20403A

7. Verkhovna Rada of Ukraine (2025), The Law of Ukraine "About the mental health care system in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4223-20#Text> (Accessed 29.01.2026).

8. Verkhovna Rada of Ukraine (2022), The Law of Ukraine "On the public health system", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text> (Accessed 05.01.2026).

9. Suvalo, O. B. (2024), "Mental health policy formation in Ukraine: regulatory and legislative aspects", *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, vol. 4, available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/3481/3515> (Accessed 22.02.2026).

10. Health-ua.com (2006), "Concept of the State Targeted Comprehensive Program for the Development of Mental Health Care in Ukraine for 2006-2010: draft — public discussion", available at: <https://health-ua.com/article/18013-kontseptciya-derzhavno-tclovo-kompleksno-programi-rozvitku-okhoroni-psiichnog> (Accessed 22.02.2026).

11. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), "On approval of the action plan for 2021-2023 to implement the Concept of mental health development in Ukraine until 2030", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1215-2021-%D1%80#Text> (Accessed 22.02.2026).

12. Verkhovna Rada of Ukraine (2019), The Law of Ukraine "About social services", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (Accessed 30.01.2026).

13. Verkhovna Rada of Ukraine, (2005), Law of Ukraine "On the Rehabilitation of Persons with Disabilities in Ukraine", available at: (Accessed 22.02.2026).

14. Verkhovna Rada of Ukraine, (2020), Law of Ukraine "On Rehabilitation in Healthcare", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> (Accessed 22.02.2026).

15. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On social and legal protection of servicemen and their family members", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (Accessed 22.02.2026).

16. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), Resolution "On approval of the Procedure for material, medical, psychological and social support of military personnel taking into account the needs of women and men", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1234-2024-%D0%BF#n9> (Accessed 22.02.2026).

17. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), Resolution "On approval of the action plan for 2024—2026 for the implementation of the Concept for the development of mental health care in Ukraine for the period until 2030", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/572-2024-%D1%80#Text> (Accessed 22.02.2026).

18. Government portal (2025), "Psychologists and psychotherapists in Ukraine will be certified — the law on the mental health care system has been adopted. Ministry of Health of Ukraine", available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/psykholohiv-ta-psykhoterapevtiv-v-ukraini-sertyfikuvatymut-ukhvaleno-zakon-pro-systemu-okhorony-psykhichnoho-zdorovia> (Accessed 15.02.2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 01. 03.26

Процеженовано / Revised: 06. 03.26

Схвалено до друку / Accepted: 17.03.26